

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

Наталія Олійник, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION OF STUDENTS' ENVIRONMENTAL CULTURE

Oliinyk Nataliia, Candidate of Pedagogical Sciences,

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University, (Ukraine)

Анотація. У статті висвітлено загальні теоретичні та практичні аспекти проблеми формування у студентів екологічної культури у процесі навчання у вищих закладах освіти.

Ключові слова: екологічна культура, студенти, навчання.

Abstract. The article highlights the general theoretical and practical aspects of the problem of forming students' ecological culture in the process of studying in higher education institutions.

Keywords: ecological culture, students, education.

Стан сучасної екологічної освіти як в Україні, так і за кордоном, в умовах загострення екологічних проблем викликає серйозні побоювання. Тому не має жодних сумнівів щодо підвищення якості екологічної освіти та просвітницької діяльності. Якість екологічної освіти залежить від сформованості в особистості екологічної культури. На сучасному етапі розвитку суспільства проблема формування екологічної культури підростаючого покоління набуває особливого значення через забруднення повітряних та водних басейнів, деградацію ґрунтів, зменшення біорізноманіття видів, руйнування озонового шару – захисного бар'єра атмосфери, нагромадження парникових газів, що спричиняють антропогенні зміни клімату Землі. У зв'язку з цим зростає значущість підвищення якості екологічної освіти у закладах вищої освіти, метою і результатом якої має стати формування екологічної культури як умови збереження і подальшого розвитку людини, здатної до створення гармонійної взаємодії з навколишнім середовищем.

Сучасний заклад вищої освіти має стати освітнім простором, що забезпечує екологічне навчання та виховання майбутніх фахівців. Це передбачає цілеспрямоване створення в освітньому процесі умов для формування у студентів ціннісного ставлення до довкілля, бачення себе неповторною частинкою живого, цілісного і розумного світу. Одна з провідних цілей екологічної освіти – підвищення рівня екологічної культури та освіченості студентів [1, с. 48]. Екологічна культура розглядається нами як найважливіша частина педагогічної культури. Згідно з сучасними науковими уявленнями, вона включає кілька компонентів: аксіологічний, технологічний, евристичний, особистісний:

– *аксіологічний рівень*: формування особистісної екологічної позиції, системи екологічних переконань, активність і самостійність у прийнятті екологічно необхідних, життєво важливих і доцільних рішень;

– *технологічний рівень*: опановування методиками і технологіями, необхідних для реалізації системи екологічної освіти;

– *евристичний рівень*: творче ставлення до вирішення завдань екологічної освіти, стійка потреба у професійному зростанні, здатність діяти в нестандартних, життєво орієнтованих екологічних ситуаціях;

– *особистісний рівень*: наявність таких важливих особистісних якостей, як дбайливе ставлення до природи, здатність відчувати красу природи [4, с. 123].

Таким чином, екологічна культура студентів закладів вищої освіти являє собою органічну єдність екологічно розвиненої свідомості, емоційно-психічних станів і практичної діяльності. Вона формується в контексті кількох напрямів діяльності сучасного закладу вищої освіти України через:

– забезпечення загальнокультурної екологічної підготовки студентів завдяки впровадженню основних і елективних екологічних курсів на всіх факультетах і для всіх спеціальностей;

- екологізація всіх навчальних дисциплін;
- залучення студентів до науково-дослідницької діяльності, участь студентів у різних актуальних екологічних проєктах у масштабах країни та регіону зокрема.

Важливо використовувати потенціал усіх напрямів багаторівневої освіти. Так, *природничі науки* навчають раціональному, розумному використанні природи з урахуванням прав і потреб не тільки теперішніх, а й майбутніх поколінь, *гуманітарні* – емоційно-почуттєвому і діяльнісному ставленню до природи, *технічні* – використанню конкретних методик і технологій очищення навколишнього природного середовища від усіх видів забруднення. Екологізація спеціальних дисциплін передбачає систематичне виділення в їхньому змісті тематичних розділів, безпосередньо пов'язаних з екологічною проблематикою.

Ефективність формування екологічної культури в процесі навчання може бути підвищена шляхом застосування різноманітних активних методів викладання. Серед них належне місце слід відвести проблемному навчанню, викладу матеріалу у форматі діалогу, дискусії, екскурсії на природу, експериментально-практичній роботі студентів у природних умовах тощо[6, с. 340]. . Цікавим та продуктивним є прийом цілеспрямовано розгляду екологічних ситуацій, коли є конкретна загроза природі, тоді студенти пропонують самі способи розв'язання цієї проблеми, знайшовши природоохоронний вихід з екологічно несприятливої ситуації, який має бути науково обґрунтований, економічно доцільний та моральний. Такий прийом роботи збагатить студентів досвідом прийняття екологічно грамотних рішень на основі морального вибору, розвине дослідницький інтерес молоді.

Таким чином, успішне формування екологічної культури є динамічним й комплексним процесом, на ефективність якого впливає як еколого-ціннісна складова та і освітнє середовище. Для оптимізації процесу екологічної освіти необхідно впроваджувати проєктно-дослідницьку діяльність, проводити екологічні курси, колективну творчу роботу.

Список використаних джерел

1. Григорович О., Олійник Н. Впровадження активних методів викладання в освітній процес. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи*: збірник наукових праць Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 3. С. 47-50.
2. Писанка К. О. Проблеми екологічної освіти та виховання в різних країнах світу. *Молодий вчений*. Психологічні та педагогічні науки. 2014. № 4 (07). С. 65-70.
3. Про концепцію екологічної освіти в Україні: Закон України . Рішення колегії МОНУ № 13/6-19 від 20.12.2001.
4. Саєнко Т.В., Бойченко С.В. Екологічна освіта сьогодні – екологічне майбутнє завтра. Проблеми і перспективи вищої освіти: монографія. Київ: Видавництво НАУ, 2013. 450 с
5. Стахова І., Казьмірчук Н. Парадигма екологічної освіти: європейський вимір. *Modern Scientific Method*, 2023. №4.
6. Стахова І.А. Генеза формування природничої компетентності учителя початкової школи у вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних дослідженнях. Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України 2018. . Вип. 24, ч.1. С. 340-347

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Діана Шандурська, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Л.В. Іщенко, докторка педагогічних наук, професорка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)